

János Ugrai

Nepřítomnost Komenského v pedagogickém diskurzu v Sárospataku v první polovině 19. století

Článek sleduje osudy Komenského pedagogických myšlenek v Sárospataku, zkoumá zejména situaci na počátku 19. století. Snaží se odpovědět na otázku, jak se nové intelektuální vzednutí, které se objevilo po *Tolerančním patentu* Josefa II. z roku 1781, projevilo na recepci Komenského pedagogických názorů a učení. Skromný zájem o jeho pedagogické názory je překvapivý, zvláště když uvážíme, že osobnost Komenského byla v Sárospataku na přelomu 18. a 19. století obecně připomínána. Pedagogické myšlení v Sárospataku bylo navíc natolik intenzivní a diferencované, že do něj Komenského tradice mohly být integrovány. Skutečnost, že tomu tak nebylo a že Komenský nebyl vzpomínán v pedagogickém diskurzu, je velmi zajímavým jevem. Tento rozpor a nedostatek lze vysvětlit změnou kulturního paradigmatu, která měla, obzvláště v Sárospataku, delší trvání. Ono dlouhé přechodné období o desítky let zpozdilo proměnu tradiční struktury vysoké školy reformované církve a zavedení specializované výuky.

Comenius' Absence from Pedagogical Discourse in Sárospatak in the First Half of the 19th Century

This article traces the afterlife of Comenius' pedagogical ideas in Sárospatak, examining the situation at the beginning of the 19th century in particular. It seeks to answer the question how the new intellectual effervescence that appeared after Joseph II's *Patent of Toleration* (1781) affected Comenian pedagogical views and teachings. The modest interest in Comenius' pedagogical views is astounding, especially considering that memories of Comenius were generally preserved in Sárospatak at the turn of the 18th and 19th centuries. Furthermore, pedagogical thinking in Sárospatak was so intense and nuanced that Comenian traditions could have been integrated into it. The fact that this was not the case, and that the general memories of Comenius did not manifest in pedagogical discourse, is a highly intriguing phenomenon. This contradiction and deficiency can be explained by the cultural paradigm shift, which was particularly prolonged in Sárospatak during the discussed period. This long transition delayed the transformation of the traditional structure of the reformed college and the introduction of specialized teaching by decades.